

ב"ק מה

שווערד

לע"נ ר' אריה זאב בן ר' יצחק אייזיק שווערד ז"ל

שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף מז/ב

או דילמא אפילו דעלמא נמי. תימה תפשוט ליה מדרשא דאמר לעיל אפילו נשברין ברוח אלמא קביל עליה נטירותא דעלמא. וי"ל דמשום הכי קא מיבעיא ליה משום דיכול להשתלם נזקו מבעל השוורים...תלמיד הר"פ ז"ל:

ספר ים של שלמה - בבא קמא פרק ה אות ז

דין המכניס פירות לחצר בעל הבית שלא ברשות. והוזקה בהן בהמתה של בעל הבית. חייב. היינו דוקא כשהחלק בהן. אבל אכלה ומתה פטור. והנכנס ברשות דפטור אפילו הזיק. מ"מ היכא שהאשה נכנסה לאפות. והיא מגלה זרועותיה, ומשום הכי יצא בעל הבית לחוץ, אז היא חייבת, אפילו אכה"ג אם אכלה בהמתו של ב"ב [את העיסה] ומתה, והאידינא בעו"ה אין מצויה צניעות, והכל לפי ראות עיני הדיין:

אמר רב (מ"ז ע"ב). לא שנו במתניתין דהכניס פירות שלא ברשות והוזק בהמתו דבעל בית, דחייב המכניס. [אלא] בשהחלקה בהן הבהמה ונפלה. אבל אכלה והוזקה באכילתה, אף מתה פטור. דהוה לה שלא תאכל. ואף הנותן להדיא סם המות לפני בהמת חבירו ואכלה ומתה פטור מדיני אדם, וחייב בדיני שמים, כדאיתא בהכנס (לקמן נ"ו ע"א). ומסיק (מ"ח ע"א) ההיא אשה דעלתה לאפות בבית אחד. ואתיא העז של בעל הבית, ואכלה העיסה. ונתחממו מעיה ומתה, וחייבה רבא לשלומי דמי העז. ולא דפליג ארב דלעיל. אלא דאיירי שנכנסה ברשות, ומאחר שלאפות בעי צניעות, שהאשה מגלה זרועותיה. ומשום הכי סילק בעל בית נפשיה. ועל האשה היתה מוטלת לשמור הבית, וחייבת. אבל אי לא טעמא דצניעות. אף הוחלקה בה פטורה. מאחר שנכנסה ברשות, ונטירתה עליה דבעל בית רמיא:

ודוקא אפייה צריך צניעות. אבל טחינה לא, כדאיתא להדיא בברייתא (שם). האשה שנכנסה לטחון חטין אצל בעל הבית. ואכלתן בהמתו של בעל בית, ומתה בה, פטורה. ואם הוחלקה בה חייבת. ודוקא שלא ברשות. אבל ברשות אף בהחלקה פטורה. והיינו טעמא, דלטחון לא בעי צניעות. וכתבו התו' (מ"ז ע"ב, ד"ה שנכנסה) משום הכי נקט לטחון. שאע"פ שזה משתכר בריחיים צריך רשות, ובלא רשות חייבת, ומהא שמעינן ה"ה לכל מילי דכה"ג. ומה שכתב לעיל משום צניעות סליק בעל בית נפשיה. בעו"ה במדינות הללו פולין ואשכנז אין חוששים לזה, לא אנשים ולא נשים. ואפילו בלא אפייה מגלין זרועותיהן. ואי אתי דינא כה"ג פשיטא דהאשה פטורה, ואי טען הבעל בית שמשום צניעות הלך חוצה. נאמן בשבועת היסת, והיא משלמת. ורחמנא לבא בעי. ואי נראה בעיני הדיין דלאו מוחזק בכך להיותו בודל עיניו מלראות ברע. פשיטא דלאו כל כמיניה לאפוקי ממונא שלא כדין:

נמוקי יוסף על הרי"ף בבא קמא דף כא/א

מריחו. לאו מגופו הוא דסרחון דנבלה ממילא אתיא ליה וגרמא בעלמא הוא שהנפילה גורמת לסרחון שיבא: הריא"ף ז"ל לא הביאה בהלכות ונראה דטעמא משום דסבר דרבא לטעמיה דאמר לעיל בשלהי פ' כיצד [דף כו ע"ב] דדינא דגרמי פטור ואנן קי"ל כמאן דדאין דינא דגרמי וכתב הרא"ה ז"ל בשם רבו ז"ל שזה אינו דודאי לא נאמר כן אלא על האדם אבל בבהמה דברי הכל פטור שלא חייבה תורה על הכשר נזקי בהמה כדכתיב איש בור ולא שור בור וה"ה לשאר נזקין:

ב"ק מט

ספר ים של שלמה - בבא קמא פרק ה אות יד

אמר רשב"ג...ומפרש רבה. דה"ק רשב"ג, וכי האשה משובחת קודם שתלד, שנשום ג"כ שבח ולדות. והלא האשה משובחת לאחר שתלד, שיצאה מכלל סכנת מיתה. ומוקי במבכרת, כי בהמלטת ולד הראשון בסכנת מיתה עומדת. רבא אמר, ה"ק רשב"ג, וכי האשה למי שיוולדת משבחת, פי', שנשום שבח ולדות עם הולדות, ונותן הכל לבעל. ואין לעצמה בשבח ולדות כלום. אלא שמין הולדות בפני עצמן, כדפי' לעיל, ונותן לבעל. ואח"כ שמין השבח מה שהיתה האשה נראת יפה למכור בשוק מחמת נפוחה, ולא מחמת הולדות. וחולקים, חצי לאשה, וחצי לבעל. ומסיק תלמודא ברייתא כוותיה דרבה וברייתא כוותיה דרבא. ותרוייהו קושטא קאמרי. רבה איירי במבכרת, כדפי'. ורבא איירי באינה מבכרת דאינה מסוכנת. ובתרתו פליג רשב"ג אמתניתין, ופריך תלמודא מאי טעמא דרבנן, דאמרי שבח ולדות כולהו לבעל. כדתניא, ממשמע שנאמר (שמות כ"א, כ"ב) ויצאו ילדיה איני יודע שהיא הרה, מה ת"ל הרה. לומר לך, כל שבח הריון לבעל. ורשב"ג דריש לכדתניא, ר' אליעזר בן יעקב אומר לעולם אינו חייב עד שיכנה או שיגפנה נגד בית ההריון. אמר רב פפא, לא תימא כנגד בית הריון ממש. אלא כל היכא דסליק שחמא לולד. לאפוקי יד ורגל דלא. ופי' שחמא לולד, חמימות. והיינו כנגד כל החלל כולו

שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף מט/א

הא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אינו חייב עד שיכנה כנגד בית הריון מסתברא דהילכתא כוותיה דהא דהא רב פפא דאיצטריך לפרושי לא תימא כנגד בית הריון אלא כל היכא דסליק ביה שיחמא לאפוקי יד ורגל. ותו דקיימא לן משנת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקי ואף על גב דלא ידעינן לרבנן הא מנא להו אפשר דגמרא גמירי לה דהא רבי אליעזר בן יעקב נמי לא נקט קרא כלל. הרא"ה ז"ל:

ספר מנחת חינוך - מצוה מט - אות לט

ועיין ש"ס בבא קמא מ"ט ע"א, דרבי אליעזר בן יעקב דריש תיבת הרה... והר"מ לא הביאו, כי בגמ' שם מבואר דרבנן שמעון בן גמליאל דריש כר' אליעזר בן יעקב, אבל חכמים דרשו מה תלמוד לומר הרה ששבח הריון לבעל, א"כ הר"מ דפוסק כרבנן לית ליה דרשא זו וחייב בכל ענין... אך הר"מ וטור וש"ע מדלא הביאו זה ודאי פסקו דלא כרבי אליעזר בן יעקב, כמו שכתבנו למעלה.

חדושי הרשב"א על מסכת בבא קמא דף מט/ב

משכוננו של גר ביד ישראל ובא ישראל אחר והחזיק בו כו'. מסתברא לי דהוא הדין אם אין לו משכון אלא שיש לו מלוה על גר זה גובה מנכסיו כנגד חובו, ואף ע"ג דכשמת הגר נעשו כל נכסיו הפקר, אין שעבודו של זה נפקע, דלא עדיף מהקדישו בהקדש, ובהקדש קיי"ל בערכין (כג, ב) דמוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים הללו. וכן נ"ל אפי' אין לו אלא מטלטלין, והא דקאמר משכוננו של גר ביד ישראל, משום דקא בעי למימר ובא ישראל אחר והחזיק בו קנה את השאר ואע"פ שהמשכון ביד ישראל חברו, וכדמפרש ואזיל. ותדע לך דאי לא, כיון דאוקימנא בדליתיה בחצרו אפי' כנגד מעותיו למה קנה, דאי משום שעבודו הא אמרת דפקע עם מיתתו של גר דהוה כל נכסיו הפקר, ואי משום דקני ליה למשכון אי משכנו בשעת הלואתו למ"ד לא קני (שבועות מד, א) מאי איכא למימר, אלא כמו שכתבתי. ואינו דומה למטלטלי דיתמי, דהתם משום דירושין הן דבר תורה ומשעת מיתה קמו להו ברשות היתומים, ואפי' הן מופקדין ביד אחרים, ואין בעל חובו גובה מהן כדברי ר"ע שאמר בפרק הכותב (כתובות פז, א) ונתנן לירושין, וכדמפרש בירושלמי (שם פ"ט ה"ב) שהן יורשין דבר תורה עם גמר מיתה, אבל כאן כשמת הגר עד שלא יזכה בהן אחר כבר קדם שעבודו של זה, ובוה אפי' ר"ע מודה לר' טרפון שאמר התם במופקדין ביד אחרים או שהן ברשות הרבים ינתנו לכושל שבהן, כנ"ל.

אור החיים על במדבר פרק יט פסוק יד

כל הבא אל וגו' וכל אשר באהל - קשה אם הבא טמא מי גרע ממנו אשר באהל, ויתבאר על פי מה שאמרו בפסיקתא זוטרתה וז"ל כל הבא אל האהל שבא מקצתו, עד כאן וכפי זה אם לא היה אומר הכתוב אלא כל הבא, הייתי אומר הבא כולו, הבא מקצתו מנין, וממה שאמר כל אשר באהל הרי כולו אמור, מה אני מקיים כל הבא וגו' זה הבא מקצתו: עוד שם בפסיקתא ז"ל דבר אחר כל הבא וגו' לעשות קרקעו של בית כמוהו עד התהום, עד כאן, נראה שהוכרחו לדרשה זו כי לסברא הראשונה היה לו לומר הכתוב כל אשר באהל וכל הבא אל האהל, ויהיה הכתוב מתפרש בדרך לא זו אף זו, אבל ממה שהקדים כל הבא זה יגיד שמאמר כל אשר וגו' הוא דין חדש: **אלא שבספרי** ראיתי שני הדרכים דרך הראשון תנא קמא, ודרך שני רב אחא בר יאשיה, וגמר אומר תנא קמא **שטעם שהוצרך הכתוב לומר כל אשר באהל**, הגם שאמר כל הבא שהוא בא מקצתו, משום שאין עונשין מן הדין (סנהדרין נד): וקשה לי הלא מה שאנו אומרים אין עונשין מן הדין, הוא על עונש מיתה של בית דין של מטה, וכאן לו יהיה שנטמא ונכנס (למשכן) [למקדש] טמא מיתתו בידי שמים, ועוד לבד מזה כשנשכיל על דבר נראה כי מה שלפנינו אינו נקרא עונשין מן הדין, כי בכלל הבא כולו יש מקצתו, והרי מתחייב הוא על מקצתו, כי כל חלק וחלק שבו יקרא מקצתו ואין אנו עונשין אותו מן הדין אלא מן הכתוב, ואולי שסובר תנא זה שכל כיוצא בזה נקרא עונשין מן הדין:

חדושי הרשב"א על מסכת בבא קמא דף ב/ב

ואי קשיא לך הא דמשמע דאין עונשין מן הדין אף בנזיקין, וכדאמרין במכילתא (משפטים פי"א פי' קטז) תניא כי יפתח איש בור וכי יכרה אם על פותח חייב על כורה לא כ"ש, ללמדך שאין עונשין מן הדין. מסתברא לי דלא אמרו כן אלא בנזקי בור מפני שהוא חדוש, וליכא בכלהו נזיקין דכותייהו לפי שאין דרכו לילך ולהזיק, ועוד שאינו שלו אפי"ה עשאו הכתוב כשלו, ועוד שהנזיק בא לרשותו של מזיק דהיינו חלל הבור, ואין עונשין מדין כזה שאין לך בו אלא חדוש, אבל שאר נזיקין שממונו הולך ומזיק עונשין בהן מן הדין, וכן אמרו בגמ' (ג, ב) באוקמתא דרב יהודה דמפרש אליבא דשמואל שור לקרנו ומבעה לשנו, מאי לא ראי זה כראי זה כו', ולא ק"ו הוא ומה שן שאין כונתה להזיק חייבת קרן שכונתה להזיק לא כ"ש. וכן במתניתין דקתני לא ראי זה כראי זה משמע נמי דעונשין מן הדין, דלא אמר אלא שאין ללמוד הקל מן החמור הא החמור מן הקל ילפינן:

ספר קובץ ביאורים - מסכת בבא קמא אות כ

דף ל"ח ע"א א"ל ויאמר ה' אל משה וגו'. אלא נשא משה ק"ו בעצמו וע"ש בסוגיא. וקשה לי הא אין עונשין מן הדין. וכ"ת דלא שייך בכה"ג אין עונשין מה"ד דיש בכלל מאתים מנה. ליתא, דהא מבואר לעיל בתוס' (ד"ד) דהא דעדים זוממין פטורין מכאשר עשה אינו אלא משום דאין עונשין מה"ד. וכן איתא ביבמות דכ"ב ובתוס' שם ד"ב גבי אחותו מאביו ומאמו. וצ"ל דבעכו"ם ליתא להאי כללא ומכאן ראייה לדבר זה: